

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนภูมิ	ฏ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 สรุปสาระสำคัญจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
1.3 แนวคิดและสมมุติฐานในการศึกษา	16
1.4 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	18
1.5 ขอบเขตของการศึกษา	18
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	19
1.7 นิยามศัพท์	19
บทที่ 2 ข้อมูลและผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ข้อมูลทั่วไปของการคมนาคมขนส่งทางแม่น้ำ	21
2.2 แม่น้ำโขงในอดีตก่อนจะมีข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์	23
2.3 แนวคิดและที่มาของการใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศ	27
2.4 ข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ และสาระสำคัญของข้อตกลง	30
2.5 โครงการปรับปรุงร่องน้ำ และสาระสำคัญของโครงการ	34
2.6 รายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินการตามโครงการปรับปรุงร่องน้ำ และรายงานการประเมินผลรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการศึกษา	
3.1 การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง (Content Analysis)	41
3.2 วิธีการวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)	42
3.3 พื้นที่ศึกษา (Study Area)	42
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอเชียงแสน และการค้าระหว่างประเทศไทย-จีน ก่อนมีข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์	43
4.1.1 สภาพเศรษฐกิจและสังคมทั่วไปของอำเภอเชียงแสน ก่อนมีข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์	43
4.1.2 การค้าระหว่างประเทศไทย-จีน ผ่านทางแม่น้ำโขงที่อำเภอ เชียงแสน ก่อนมีข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์	46
4.1.3 ลักษณะของสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศโดยทั่วไปของแม่น้ำโขง และการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำโขงของประชากรที่พึ่งพาอาศัย แม่น้ำในการดำรงชีวิตในอำเภอเชียงแสน ก่อนมีข้อตกลงว่าด้วย การเดินเรือพาณิชย์	49
4.1.4 แนวนโยบายของประเทศไทยและประเทศจีน เกี่ยวกับการ เดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขง	55
4.2 ความเกี่ยวข้องระหว่างประเทศไทยกับข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์	59
4.2.1 การเปิดใช้ท่าเรือเชียงแสนและท่าเรือเชียงของ	60
4.2.2 การปรับปรุงร่องน้ำตามโครงการปรับปรุงร่องน้ำ	64
4.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อประเทศไทยจากการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขง ระหว่างเชียงรุ่งกับเชียงแสน	69
4.3.1 ลักษณะทั่วไปของการค้าระหว่างประเทศไทย-จีน ผ่านทางแม่น้ำโขง ที่อำเภอเชียงแสน เมื่อมีข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3.2 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทย-จีนตอนใต้ ผ่านทางแม่น้ำโขง ที่อำเภอเชียงแสน ตั้งแต่มีข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์	74
4.3.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณการค้าระหว่าง ประเทศไทย-จีน ผ่านทางแม่น้ำโขง ที่อำเภอเชียงแสน	84
4.4 ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขง ระหว่างเชียงรุ่ง กับเชียงแสน	92
4.4.1 รายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการปรับปรุงร่องน้ำ	93
4.4.2 ข้อมูลผลกระทบจากการปรับปรุงร่องน้ำในประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น	103
4.4.3 ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมบริเวณท่าเรือเชียงแสน	115
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	124
5.1 สรุปผลการศึกษา	125
5.2 อภิปรายผล	129
5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา	136
5.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาเพิ่มเติม	137
บรรณานุกรม	138
ภาคผนวก	
สรุปลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับพัฒนาการของการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขง	142
สำเนาข้อตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ ฉบับภาษาอังกฤษ	147
สำเนารายงานการสำรวจความเป็นไปได้ในการปรับปรุงร่องน้ำในแม่น้ำโขง	155
สำเนา Evaluation of the EIA for the Proposed Upper Mekong Navigation Improvement Project	166
อัตราค่าธรรมเนียมการใช้ท่าเรือเชียงแสน	174
ขั้นตอนการขนานสินค้าเข้าประเทศและออกจากประเทศไทยผ่านท่าเรือเชียงแสน	178
ประวัติผู้เขียน	180

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	มูลค่าการค้าชายแดนไทย – จีนตอนใต้ผ่านทางอำเภอเชียงแสน ระหว่าง พ.ศ. 2535-2545	11
2	จำนวนแก่งและชื่อแก่งในแม่น้ำโขงตอนบนที่ได้รับการปรับปรุงตามโครงการ ปรับปรุงร่องน้ำ	37
3	มูลค่าสินค้านำเข้า - ส่งออก 10 อันดับ และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 ณ ด้านศุลกากรเชียงแสน	74
4	มูลค่าสินค้านำเข้า - ส่งออก 10 อันดับ และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 ณ ด้านศุลกากรเชียงแสน	75
5	มูลค่าสินค้านำเข้า - ส่งออก 10 อันดับ และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 ณ ด้านศุลกากรเชียงแสน	76
6	มูลค่าสินค้านำเข้า - ส่งออก 10 อันดับ และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 ณ ด้านศุลกากรเชียงแสน	77
7	มูลค่าสินค้านำเข้า - ส่งออก 10 อันดับ และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 ณ ด้านศุลกากรเชียงแสน	78
8	มูลค่าสินค้านำเข้า - ส่งออก 10 อันดับ และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ณ ด้านศุลกากรเชียงแสน	79
9	มูลค่าสินค้านำเข้า แยกประเทศ ณ ด้านศุลกากรเชียงแสน	80
10	มูลค่าสินค้านำส่งออก แยกประเทศ ณ ด้านศุลกากรเชียงแสน	80
11	ปริมาณเรือขนส่งจากประเทศจีนที่เข้าเทียบท่าที่เชียงแสน	83
12	จำนวนปลาบึกที่จับได้ที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ระหว่าง พ.ศ. 2529-2549	109

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทย-จีน ระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2545 (ม.ค.- ก.ค.)	10
2 แสดงมูลค่าการนำเข้าและส่งออกสินค้า ผ่านทางแม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงแสน บันทึกโดยด่านศุลกากรเชียงแสน ตามปีงบประมาณ (สรุปตัวเลขจากตาราง 2-7)	81
3 แสดงมูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทย-จีน ผ่านทางแม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงแสน บันทึกโดยด่านศุลกากรเชียงแสน ตามปีงบประมาณ (สรุปตัวเลขจากตาราง 2-7)	81
4 แสดงมูลค่าสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ลาว และเมียนมาร์ ผ่านทางแม่น้ำโขง ที่อำเภอเชียงแสน บันทึกโดยด่านศุลกากรเชียงแสน ตามปีงบประมาณ (สรุปตัวเลขจากตาราง 8-9)	82
5 แสดงมูลค่าสินค้าส่งออกไปยังประเทศจีน ลาว และเมียนมาร์ ผ่านทางแม่น้ำโขง ที่อำเภอเชียงแสน บันทึกโดยด่านศุลกากรเชียงแสน ตามปีงบประมาณ (สรุปตัวเลขจากตาราง 8-9)	82

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงแม่น้ำโขงและประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง	4
2 แสดงบริเวณที่จะมีการปรับปรุงร่องน้ำเพื่อการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำโขง	5
3 แสดงพื้นที่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงในอดีต	26
4 แสดงท่าเรือเชียงแสน	61
5 แสดงเรือขนส่งสินค้าจีนจอดเทียบท่าริมฝั่งแม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงแสน	62
6 แสดงภายในบริเวณท่าเทียบเรือของท่าเรือเชียงแสน	62
7 แสดงเรือขนส่งสินค้าจีนขณะเทียบท่าขนส่งสินค้าที่ท่าเรือเชียงแสน	63
8 แสดงการขนถ่ายสินค้าจากเรือขนส่งสินค้าจีนบริเวณท่าเรือเอกชนริมฝั่งแม่น้ำโขง	63
9 แสดงการตั้งแท่นเพื่อทำการขุดเจาะ โขดหินบริเวณแก่งวงวิด	65
10 แสดงการใช้แรงงานคนในการวางระเบิดกรณีเรือปฏิบัติการไม่สามารถเข้าถึงบริเวณแก่งตั้งชาลัม	65
11 แสดงการระเบิดเพื่อลดขนาดโขดหินใต้น้ำ บริเวณแก่งตั้งชาลัม	66
12 แสดงการปรับปรุงแก่งคองตาน	66
13 แสดงสภาพก่อนการลดขนาดแก่งคองตาน	67
14 แสดงสภาพหลังการลดขนาดแก่งคองตาน	67
15 แสดงสภาพระหว่างการลดขนาดแก่งวงวิด	68
16 แสดงสภาพหลังการลดขนาดแก่งวงวิด	68